ZWIĄZKOWIEC POLSKI

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW PRZEMYSŁOWYCH I HANDLOWYCH

Nr. 5—6 (Ogólnego zbioru 166—167). Sosnowiec, marzec 1928 r. Rok VIII.

Adres Redakcji i Administracji: SOSNOWIEC, Warszawska Nr. 22, telefon 3-02.

„Związkowca Polskiego" redaguje wybrany przez Zarząd Związku Komitet Redakcyjny, który ponosi moralną odpowiedzialność za kierunek i całokształt pisma.

Przedpłata za „Związkowca Polskiego" wynosi 2 Złote 20 groszy kwartalnie.

W organizacji i pracy — potęga i przyszłość Polski.

W OBLICZU DONIOSŁYCH WYDARZEŃ.

Stoimy, jako polska inteligencja pracująca, w obliczu doniosłych wydarzeń na polu polityki społecznej. Wydane ostatnio rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych oraz o sądach pracy otwierają przed nami nowe, tak od lat wielu upragnione tereny pracy. Obrona codziennych interesów pracownika umysłowego w stosunku do jego pracodawcy staje się coraz bardziej realna i niedaleki jest czas, kiedy wreszcie na terenie całej Rzeczypospolitej szerokie rzesze pracownicze korzystać będą z należytej ochrony swych praw, kiedy pracownik przestanie być bezkarnie wyzyskiwany i gnębiony, przestanie być traktowany, jako obywatel podlejszego gatunku.

Przed inteligencją pracującą zorganizowaną zawodowo stoją dwie drogi. Jedna—to droga akcji bezpośredniej, wywalczanie sobie realizacji swoich postulatów ekonomicznych przez umowy zbiorowe zawierane w wyniku przeprowadzanych walk zwycięskich, nie cofając się od bezpośredniej walki strejkowej, prowadzonej bezwzględnie, aż do osiągnięcia rezultatów. Druga—to rozbudowa ustwadawstwa społecznego, zabezpieczenie pracownika przed ryzykiem życiowem, zawodowem, przed wyzyskiem ze strony pracodawców, kwestje rozjemstwa, reprezentacji pracowniczej, umów indywidualnych, zbiorowych, ochrony organizacji, bezpieczeństwa pracy i cały kompleks zjawisk zwanych świadomą celu, ewolucyjną robotą—polityką społeczną.

Droga walki bezpośredniej jest, być może, bardziej efektowna—w przemówieniach wiecowych, w papierowych odezwach. Jest to jedna tylko jej strona. Przy głębszem zastanowieniu wynika natychmiast kwestja realizacji postulatów, środków, jakie spowodują osiągnięcie tego celu i warunek—**akcja musi być zwycięska,**—przegrana bowiem podważa na długi czas robotę nietylko już ekonomiczną, lecz także organizacyjne podstawy. Akcja bezpośrednia wymaga dla osiągnięcia powodzenia następujących czynników: siły organizacyj, pierwszorzędnego uświadomienia zrzeszonych pracowników, solidarności i poświęcenia bez ograniczeń, wreszcie poważnych zasobów materjalnych. Wymaga, aby na wezwanie organizacji ogół, jak jeden mąż stanął do apelu i wytrwał — aż do zwycięstwa, aby każdy gotów był złożyć z siebie ofiarę dla dobra sprawy.

Powiedzieć sobie musimy otwarcie, jako trzeźwi politycy, że droga ta, którą nawet organizacje robotnicze, działające w warunkach bez porównania bardziej dogodnych, w wielkich masach, gdzie poszczególne jednostki nikną, obierają w ostateczności—nie dałaby w zastosowaniu do pracowników umysłowych w obecnej chwili pozytywnych rezultatów.

Pozostaje zatem pójść po innej linji, obliczonej na dalszą metę, lecz niezawodnej, a prowadzącej w swej konsekwencji do wzmocnienia sił klasy pracującej, do osiągnięcia przez nią możliwości realizacji swych uzasadnionych potrzeb życiowych.

Droga ta, żmudna, pozbawiona efektów wiecowych i masowych, lecz wymagająca wielkiej umiejętności, talentu i rutyny, to prowadzenie z całem natężeniem przez organizacje zawodowe zwła-

szcza i przedewszystkiem akcji o reformę społeczną, prowadzenie przez nie świadomej polityki społecznej, której rezultatem będzie wszechstronne zabezpieczenie praw pracownika, ochrona jego warunków pracy, jego prawa koalicji, stworzenie całokształtu ubezpieczeń społecznych i wszystko to, co rzesze pracownicze, z tą ich rzeczywistą wartością organizacyjną i uświadomieniem, jakie obecnie posiadają, a właściwie, mimo niej, postawi w warunkach, umożliwiających im realizowanie swych postulatów ekonomicznych.

Tą drogą idziemy od lat szeregu. Dorobkiem naszym możemy się śmiało poszczycić. Inspekcja pracy, ubezpieczenie emerytalne, uregulowanie kwestji umowy o pracę, ochrona życia i zdrowia pracowników, sądy pracy, urlopy, czas pracy oto już realny plon wieloletniej pracy organizacyj zawodowych. Wierzymy, że skierowując swe usiłowania w tę stronę — postępujemy właściwie, przyszłość niezawodnie potwierdzi nasze programowe założenia.

W obliczu doniosłych wydarzeń, jakiemi są wydane ostatnio rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, o umowie o pracę pracowników umysłowych oraz o sądach pracy musimy sformułować dalsze wytyczne.

Dążyć będziemy do uzupełnienia dotychczas osiągniętych dotąd rezultatów, do urzeczywistnienia postulatów, które nie zostały zrealizowane, a które staną się niejako właściwą koroną rozpoczętego dzieła.

W nowy okres, jaki otwierają w życiu pracowniczem wspomniane wyżej ustawy, wchodzimy z następującym programem:

Walczyć będziemy o ustawowe uregulowanie umów zbiorowych, o rozjemstwo w zatargach pracy, nakazujące pertraktowanie i zawieranie przez pracodawców umów zbiorowych ze związkami zawodowemi, o ochronę związków zawodowych i związkowców przed terorem i prześladowaniami ze strony pracodawców, wreszcie o rady zakładowe, które stworzą ustawowe przedstawicielstwo pracowników na terenie przedsiębiorstw, czyniąc z nich element współdziałający w dziele produkcji.

Oto nasz program na najbliższą dobę. W miarę jego realizacji zmienione warunki życiowe nasuną nowe potrzeby i nowe postulaty, które, aczkolwiek dziś już częściowo skrystalizowane, stoją na dalszym planie.

Lecz powodzenie nasze w akcji zamierzonej uzależnione jest od stanowiska ogółu pracowniczego. Inteligencja pracująca musi zrozumieć potrzebę należenia do organizacyj zawodowych niezależnie od korzyści doraźnych, jakie one dają, musi pojąć, że jest to niejako lokata kapitału na dalszą metę, lokata, która się w przyszłości stokrotnie opłaci.

I w obecnej chwili, świadomi swej pracy, dotychczas włożonej w doniosłe dla Polski dzieło postępu społecznego, świadomi jej pozytywnych wyników, powiedzieć musimy sobie, że będziemy umieli należycie ocenić zachowanie się tych pracowników, którzy, czy to pragnąc się zasłużyć pracodawcom, czy też żałując grosza na cel społeczny, stronili od związku, często wypierali się go, często obrzucali jego przywódców oszczerstwem. Będziemy umieli odpowiednio ocenić ich wartość, gdy przyjdą, zmuszeni potrzebą, z prośbą o prowadzenie sprawy przed sądami pracy, o poradę w skomplikowanych kwestjach emerytalnych, o wystąpienie w przedmiocie zawarcia umowy zbiorowej, o prowadzenie sprawy zbiorowego zatargu przed komisją rozjemczą.

Dlatego też mimo, iż czujemy się dość silni do dalszego prowadzenia rozpoczętego dzieła, jednak świadomi z jednej strony tego, że każdy niezrzeszony pracownik jest czynnikiem hamującym w dziele postępu społecznego, a z drugiej, pragnąc dziś jeszcze, kiedy dzieło to nie jest dokończone, dać możność rehabilitacji dotychczas niezorganizowanym pracownikom, aby w przyszłości nie piętnowano ich przy każdej okazji mianem pasorzytów — wzywamy ogół inteligencji pracującej do zrzeszania się w naszej organizacji zawodowej, której jedynym celem jest dobro rzesz pracujących.

W SPRAWIE DOZORCÓW GÓRNICZYCH.

Przed kilkoma miesiącami pisaliśmy na tem miejscu o staraniach, jakie prowadzi nasz Związek w kierunku ugruntowania praw dozorców górniczych, jako pracowników umysłowych.

Wspominaliśmy, że w wyniku starań naszej organizacji Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej postanowiło zaliczyć do pracowników objętych ustawą o umowie o pracę pracowników umysłowych szereg kategoryj dozorców górniczych, które wówczas na łamach naszego pisma wymieniliśmy (№ 5 i 6 r. VII, str. 5).

Dzisiaj ustawa o umowie o pracę pracowników umysłowych stała się faktem dokonanym. Ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. (№ 35, z dnia 23 marca 1928 r. poz. 323) ostatecznie załatwiło tak ważną dla rzesz pracowników umysłowych sprawę, jaką jest uregulowanie stosunków najmu pracy. W ten sposób kwestja ta wyszła wreszcie ze sfery nieuchwytnych projektów i kontrprojektów i pracownicy umysłowi wiedzą wreszcie z całą pewnością, co mają, czego mogą się po rozporządzeniu tem spodziewać w jego konkretnem stosowaniu w życiu codziennem, co zdobyli, a czego nie uzyskali jeszcze i o co nadal walczyć muszą.

Również dozorcy górniczy, nietylko już ze szpalt naszego organu, lecz wprost z Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej przekonać się mogą, że zaliczeni zostali wyraźnie i niedwuznacznie do kategorji pracowników umysłowych i to w ten sam sposób, słowo w słowo, jak o tem w powołanym wyżej numerze Związkowca Polskiego ich informowaliśmy.

Rozporządzenie o umowie o pracę pracowników umysłowych, zamieszczone we wspomnianym wyżej Dzienniku Ustaw, które wchodzi w życie w cztery miesiące od dnia ogłoszenia, t. j. z dniem 23 lipca 1928 r. głosi bowiem w swoim art 2.

„Za pracowników umysłowych w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się... następujące kategorje dozorców górniczych:

a) wszystkich dozorców z ukończonem średniem wykształceniem zawodowem, posiadających charakter sztygarów lub ich zastępców,

b) dozorców pól górniczych,

c) dozorców materjałów wybuchowych.

d) wszystkich tych dozorców kopalnianych, których czynności przekraczają miarę zwykłego dozoru i polegają na wykonywaniu kontroli nad podwładnymi im robotnikami i z odpowiedzialnością za wykonywane przez nich prace, ewentualnie, którzy wykonywują prócz zwykłej czynności dodatkowe prace piśmienne".

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o ubezpieczeniu pracowników umysłowych z dnia 24 listopada 1927 r., (Dz. Ust. Rz. Pol. № 106, poz. 911) w art. 3 p. 1 powiada **„Za pracowników umysłowych w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się ...majstrów lub równorzędnych z nimi pracowników, którzy kierują technicznie pracą w zakładzie lub jego oddziałach i są za całość tej pracy odpowiedzialni".** Określenie powyższe, jak wyjaśnia Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, obejmuje w całej rozciągłości dozorców górniczych w granicach powyżej przytoczonego tekstu rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych.

Powyższe zdobycze dozorców górniczych, którzy w ten sposób uzyskują ostatecznie i ponad wszelką wątpliwość, bo w drodze ustawodawczej, charakter pracowników umysłowych ze wszystkiemi konsekwencjami takiego stanu rzeczy, nie zadowoliły jednak naszego Związku. Jest bowiem jeszcze jedna dziedzina, w której dozorcy górniczy są zupełnie bezzasadnie pokrzywdzeni, a mianowicie kwestja urlopów. Wobec wadliwego brzmienia rozporządzenia wykonawczego do ustawy o urlopach, z dnia 11 czerwca 1923 r., a więc z czasu, kiedy sprawa pracowników umysłowych na terenie ustawodawczym jeszcze, rzec można śmiało, wcale nie istniała, pracodawcy uchylają się bezprawnie od przyznawania dozorcom górniczym należnych im miesięcznych urlopów, a natomiast udzielają im urlopów robotniczych, a w drodze wielkiego wyjątku, trzytygodniowych. To też Związek nasz zabiegał już od dłuższego czasu na terenie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o zmianę tego rozporządzenia w tym kierunku, aby dozorcy górniczy w kwestji urlopów zostali wyraźnie wymienieni, jako pracownicy umysłowi tak, aby nie było nadal możliwe obchodzenie ustawy o urlopach przez pracodawców ze szkodą tej kategorji pracowników.

W swoim czasie na łamach naszego „Związkowca" w artykule p. t. „O urlopy dozorców górniczych" (№ 13 14 z 1927 r. str. 5) ogłosiliśmy list Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, w którym Ministerstwo zobowiązało się do przeprowadzenia w pożądanym przez nas kierunku nowelizacji wspomnianego wyżej rozporządzenia wykonawczego do ustawy o urlopach po wydaniu rozporządzeń o ubezpieczeniu pracowników umysłowych oraz o umowie o pracę pracowników umysłowych.

W dniu 24 listopada, jak wyżej wspomniano, wydane zostało rozporządzenie o ubezpieczeniu, czekaliśmy zatem tylko na rozporządzenie o umowie o pracę. Rozporządzenie to ukazało się w Dzienniku Ustaw z dnia 23 marca. Związek, mając na uwadze naruszony interes dozorców górniczych, a zarazem zbliżający się okres urlopów, nie zwlekał ani chwili. Już w dniu 27 marca wysłany został obszerny memorjał do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, w którym, powołując się na pisemne przyrzeczenie Ministerstwa, Związek wystąpił z żądaniem jaknajrychlejszego znowelizowania rozporządzenia wykonawczego o urlopach i wyraźnego wymienienia w noweli wszystkich tych kategoryj dozorców, którzy zostali przez ustawę o umowie o pracę zakwalifikowani do kategorji pracowników umysłowych. W dalszym ciągu związek nasz nie przeoczy tej sprawy i nie ustanie w swych zabiegach aż do osiągnięcia pomyślnego rezultatu, który w obecnej sytuacji, po wydaniu obu wyżej wspomnianych, doniosłych rozporządzeń nie powinien ulegać wątpliwości.

Przedstawione powyżej pokrótce starania naszego Związku podjęte w obronie praw dozorców górniczych i uwieńczone tąk doniosłym rezultatem, jak uwzględnienie tej kategorji pracowników w rozporządzeniach o ubezpieczeniu pracowników umysławych, a zwłaszcza o umowie o pracę pracowników umysłowych, gdzie przytem sprawę dozorców górniczych omówiono tak szczegółowo, jak żadnej innej kategorji pracowników, a to ze względu na wątpliwości stworzone prz z specjalne warunki pracy dozorców — dowodzą, że Związek nasz obronie interesów dozorców górniczych poświęca specjalną uwagę. I bez przechwałek możemy na tem miejscu stwierdzić, że żadna inna organizacja pracowników umysłowych na terenie Rzeczypospolitej nie zajęła się tą sprawą, a wskutek tego w pierwotnych projektach obu rozporządzeń zarówno emerytalnego, jak i o umowie o pracę — dozorcy górniczy byli całkowicie pominięci, ponieważ czynniki stołeczne zupełnie nie zdawały sobie sprawy z charakteru pracy dozorców górniczych i z tego, w jak poważnym stopniu ponoszą oni odpowiedzialność za wyniki i bezpieczeństwo pracy powierzonych sobie ludzi. Czynnikom miarodajnym myliło się nieustannie pojęcie dozorcy górniczego z pojęciem tak popularnego w miastach dozorcy domowego, który jedyną odpowiedzialnośc ponosi za... czyste utrzymanie powierzonego sobie domu i może niekiedy jeszcze za oświetlanie klatek schodowych. Musieliśmy przezwyciężać te uprzedzenia, walczyć z tą nieświadomością. Musieliśmy przedstawić odpowiednie materjały. W wyniku naszych starań Ministerstwo przeprowadziło ankietę, zasięgając opinji Inspektorów Pracy z terenów górniczych i przekonano się wreszcie, że mieliśmy rację, czego dowodem jest obecne brzmienie nowo wydanych ustaw.

Obecnie podejmujemy na nowo w odpowiednim momencie walkę o urlopy dozorców górniczych, i będziemy ją prowadzili niestrudzenie — aż do zwycięstwa. W walce tej jednakże pod naszemi sztandarami związkowemi musimy mieć ogół dozorców. Nikomu nie wolno pozostawać na uboczu, ani tkwić w ugrupowaniach, które bałamuctwem, czy terorem starają się tych pracowników wtłoczyć w swoje ramy. Dozorcy przekonać się teraz mogą

sami, jakie są rezultaty podjętej dla nich przez Związek akcji.

To też obowiązkiem wszystkich jest stanąć przy Związku i w tym momencie, kiedy zmuszeni jesteśmy dokonać jeszcze jednego poważnego wysiłku, aby prawa dozorców zagwarantować w stosunku do urlopów, żadnego z zainteresowanych nie powinno brakować w naszych szeregach.

W. K.

W. KOŚCIŃSKI.

UBEZPIECZENIE EMERYTALNE. 3)

Organizacja ubezpieczenia i środki finansowe.

Ochrona pracowników przed ryzykiem życiowem może być zrealizowana w sposób dwojaki. Albo pracownik w razie choroby, inwalidztwa, starości, bezrobocia, ewentualnie rodzina jego w razie jego śmierci otrzymują zaopatrzenie od władz państwowych, bez potrzeby ponoszenia jakichkolwiek na ten cel ciężarów, a środki na pokrycie tych świadczeń uzyskuje Państwo z podatków, nakładanych na ogół obywateli, a w przeważającej mierze na warstwy posiadające, wydatki zaś traktowane są, jako zwykłe pozycje rozchodowe budżetu państwowego i wówczas mamy do czynienia z **zabezpieczeniem,** albo też ochrona pracowników przed ryzykiem życiowem ujęta jest w ten sposób, że środki na jej urzeczywistnienie uzyskiwane są drogą opłat, jakie ponoszą wspólnie pracodawcy i pracownicy, a same świadczenia realizowane są przez instytucje samorządowe o charakterze publiczno-prawnym (w niektórych wypadkach, lub w niektórych państwach prywatno-prawnym), przy udziale pracowników i pracodawców i wówczas mówimy o **ubezpieczeniu,** oczywiście ubezpieczeniu społecznem, ponieważ prywatne instytucje ubezpieczeniowe nas w tym wypadku nie interesują.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, omawiane na tem miejscu, sprawę ochrony pracowników przed ryzykiem życiowem ujmuje w ten sposób, że tworzy ubezpieczenie społeczne, które realizować będą autonomiczne, aczkolwiek znacznie skrępowane nadzorem państwowym, instytucje ubezpieczeniowe, zwane Zakładami Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, a środki na pokrycie tych świadczeń ubezpieczeniowych uzyskiwać będą w drodze pobierania składek, które ponosić będą wspólnie pracodawcy i pracownicy.

Poniżej omówię wysokość i system pobierania składek przez Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz organizację tych Zakładów.

System składek.

Składki ubezpieczeniowe należą się Zakładowi za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym pracownik podlegał ubezpieczeniu. Za uiszczenie składki ubezpieczeniowej należnej Zakładowi odpowiada pracodawca. Pracodawcy przysługuje prawo potrącenia pracownikowi z uposażenia części składki przypadającej na pracownika w myśl rozporządzenia (o czem dalej będzie mowa), a mianowicie przy wypłacie wynagrodzenia, przyczem potrącenie może być wykonane tylko za dwa okresy płatnicze wstecz (miesiące). Jeżeli pracodawca w tym terminie nie potrąci składek ubezpieczonemu pracownikowi, traci wówczas prawo dokonania takiego potrącenia wogóle za ubiegły okres.

Składka ubezpieczeniowa przewidziana rozporządzeniem składa się z dwu odrębnych części, z których jedna służy na pokrycie świadczeń emerytalnych, druga zaś na pokrycie świadczeń na wypadek bezrobocia. System ten wynika z odrębności finansowej ubezpieczenia na wypadek bezrobocia i emerytalnego, jaki przyjęty został przez omawiane rozporządzenie.

Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia jest bowiem zupełnie innego rodzaju, niż ubezpieczenie emerytalne. Podczas, gdy ubezpieczenie emerytalne chroni pracownika przed ryzykiem biologicznem, wynikającem z przyczyn naturalnych, niejako z fizycznych własności jednostki ludzkiej (starość, niezdolność do pracy, śmierć), to ubezpieczenie od bezrobocia chroni przed ryzykiem ekonomicznem. Ryzyko biologiczne da się na podstawie wieloletniego doświadczenia, przy pomocy tablic śmiertelności i na zasadzie danych statystycznych obliczyć z bardzo znacznem przybliżeniem, podczas, gdy ryzyko ekonomiczne wynikające z konjunktury gospodarczej na rynku i to nietylko krajowym, lecz bardzo często — światowym — w żadne ścisłe cyfry prawdopodobieństwa ująć się nie da. Z tego też względu byłoby zbyt wielkiem niebezpieczeństwem połączyć ze sobą nietylko administracyjnie, lecz także finansowo oba, tak odmienne rodzaje ryzyka. Należy bowiem przewidywać, że w tych warunkach poniosłoby przedewszystkiem uszczerbek ubezpieczenie emerytalne, albowiem z chwilą, gdy bezrobocie przybrałoby katastrofalne rozmiary w wyniku kryzysu gospodarczego, jak tego mieliśmy ostatnio przykład, fundusze składkowe nie wystarczyłyby na zaspokojenie wynikłych stąd potrzeb, a wskutek tego przy połączeniu finansowem naruszone musiałyby być rezerwy na pokrycie świadczeń emerytalnych, wskutek czego po szeregu lat nie starczyłoby funduszów na wypłatę rent starczych lub inwalidzkich.

Przyjęty przez rozporządzenie system finansowy zabezpiecza przed tego rodzaju wypadkami. Stanowi bowiem, że fundusze na pokrycie świadczeń emerytalnych nie mogą być używane na pokrycie świadczeń z powodu braku pracy.

Składka na ubezpieczenie od bezrobocia.

Składka na pokrycie świadczeń z powodu braku pracy przewidziana jest na okres pierwszych lat pięciu w wysokości 2% płac podstawowych (porównaj tabelę zamieszczoną w poprzednim numerze). W razie, gdyby składka w tej wysokości nie wystarczyła na pokrycie świadczeń przewidzianych rozporządzeniem, Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej może w każdym czasie, w drodze rozporządzenia podwyższyć składkę do odpowiedniej stawki, nie wyżej jednak, jak do wysokości 3% podstawowych płac.

Co pięć lat Rada Ministrów ustala w drodze

rozporządzenia wysokość składki na pokrycie świadczeń z powodu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia, na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej oparty na podstawie przeprowadzonych badań asekuracyjno-technicznych, po zasięgnięciu opinji Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Fundusze, jakie pozostaną Zakładowi po uskutecznieniu świadczeń bieżących na wypadek bezrobocia, stanowią fundusz rezerwowy. Fundusz ten powinien osiągnąć przeciętną wysokość rocznego wydatku na świadczenia z tytułu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia poniesionego przez Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w ostatnich trzech latach.

W razie, gdy Zakłady zbiorą fundusze rezerwowe w przewidzianej powyżej wysokości, następuje obniżenie składki na świadczenia związane z ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia w sposób wyżej omówiony.

Składka na ubezpieczenie emerytalne.

Wysokość składek na pokrycie świadczeń emerytalnych wynosi na przeciąg pierwszych pięciu lat 8% płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej.

Również i w tym wypadku co pięć lat Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej oparty na badaniach asekuracyjno-technicznych ustala wysokość składek potrzebnych na pokrycie świadczeń emerytalnych, na okres najbliższego pięciolecia. Wysokość składki na ubezpieczenie emerytalne nie może jednak przekroczyć 10%. Odnośne badania esekuracyjno-techniczne przeprowadza Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Stosunek składek opłacanych przez pracowników i pracodawców.

Składkę opłaca wspólnie pracownik i pracodawca w stosunku zależnym od wysokości poborów pracowników.

W razie, gdy pracownik nie pobiera za swoją pracę żadnego wynagrodzenia lub też wynagrodzenie nie wyższe, niż 60 zł., albo tylko utrzymanie, pracodawca opłaca za niego całą składkę z własnych funduszów.

Gdy pracownik pobiera wynagrodzenie w wysokości od 60 do 400 zł. miesięcznie, pracodawca płaci $^3/_5$, pracownik $^2/_5$ składki ubezpieczeniowej.

Gdy pracownik pobiera wynagrodzenie miesięczne w wysokości od 400 do 800 zł. miesięcznie, opłaca składkę po połowie z pracodawcą.

Wreszcie, gdy pracownik pobiera wynagrodzenie miesięczne w wysokości ponad 800 zł. opłaca $^3/_5$, a pracodawca $^2/_5$ składki.

Powyższy podział składek ma zastosowanie zarówno w stosunku do ubezpieczenia od bezrobocia, jak i emerytalnego.

Pracownik zatrudniony u kilku pracodawców.

W razie, gdy pracownik ma kilka zajęć, a suma wynagrodzeń przewyższa płacę podstawową najwyższej grupy ubezpieczeniowej, oblicza się składkę według wynagrodzeń za poszczególne zajęcia kolejno, poczynając od tego, któremu pracownik poświęca najwięcej czasu, a w razie, gdy wszystkie zajęcia traktuje w równej mierze, od zajęcia, za które pobiera najwyższe wynagrodzenie, przyczem Zakład Ubezpieczeń obowiązany jest zawiadomić pracodawcę, u którego pracownik taki otrzymuje wynagrodzenie zaliczone do ubezpieczenia tylko w części, lub też zupełnie do ubezpieczenia nie zaliczone.

Jeżeli naprzykład pracownik pracuje u 4 pracodawców kolejno w ciągu dnia, poświęcając jednemu zajęciu 3, drugiemu 2, trzeciemu 3 i czwartemu 2 godziny, a pobiera odpowiednio za swoją pracę u wspomnianych czterech pracodawców sumy 250 zł., 200 zł., 400 zł. i 150 zł. to obliczenie przedstawiać się będzie następująco:

I zatrudnienie 3 g. zł. 400,—
II „ 3 g. zł. 250,—
III „ 2 g. zł. 200,— razem 850,—

W tych warunkach zostanie pracownikowi temu zaliczone do ubezpieczenia emerytalnego

I zatrudnienie w grupie „I" 360 zł.
II „ „ „F" 220 „ 580 zł.

gdyby III zatrudnienie zaliczyć w pełnej kwocie klasy „E" do której należy, wyniosłaby ona 180 zł. ze suma przekroczyłaby najwyższą podstawę wymiaru, wyniosłaby bowiem

$$360 + 220 + 180 = 760 > 720$$

W tych warunkach III zatrudnienie zaliczone zostanie do ubezpieczenia emerytalnego w grupie „D", z kwotą 120 zł., albowiem w ten sposób mnożna ubezpieczonego wynagrodzenia nie przewyższy najwyższej grupy zarobkowej

$$360 + 220 + 120 = 700 < 720$$

Możnaby przypuszczać w tych warunkach, że IV zatrudnienie, w kwocie 150 zł. nie będzie wogóle podlegało ubezpieczeniu, jednakże wypowiedziana została opinja, że nawet w w wypadku, gdy różnica między sumą poprzednich wynagrodzeń, a najwyższą grupą zarobkową jest niższa od najniższej grupy („A" = 60 zł.) ostatni pracodawca obowiązany jest jednak do ubezpieczenia tej różnicy i opłacaniu składki ubezpieczeniowej. W przykładzie przez nas omawianym różnica ta wynosi 20 zł.

Ponieważ jednak dekret wlicza wszystkie osoby ubezpieczone nawet pobierające mniej, niż 60 zł. do grupy „K", przeto wydaje mi się, że ostatni pracodawca od tej kwoty powinienby opłacać składkę, choć pracownikowi do ubezpieczenia zaliczone będzie tylko 20 zł.

Podobnie przedstawia się sprawa z ubezpieczeniem od bezrobocia z tą jednak różnicą, że tu wynagrodzenie pobierane od czwartego pracodawcy będzie wogóle wolne od ubezpieczenia; zaliczy się tu pierwsze wynagrodzenie w grupie „I" = 360 zł., drugie zaś nie w grupie „F" (ponieważ $360 + 220 = 580 > 560$ najniższej grupy „L" dopuszczalnej przy ubezpieczeniu od bezrobocia), lecz w „E" = 180 zł.

Ponieważ zaś $360 + 180 = 540 < 560$ przeto wynagrodzenie pobierane u trzeciego pracodawcy albo wcale nie będzie zaciągnięte do ubezpieczenia, albo też zaliczone zostanie do grupy „A" = 60 zł., jednakże pracownikowi zaliczy się z tego ubezpieczenia tylko brakujące mu 20 zł.

W razie, jeżeli pracownik pracował w przeciągu jednego miesiąca kolejno u 2 pracodawców, za składkę odpowiada ostatni. Jeżeli pracownik ten

pracował u każdego przynajmniej 14 dni, przysługuje wówczas drugiemu regres do pierwszego o zwrot połowy składki. Wszelkie nadpłacone, a nienależne Zakładowi składki zwraca Zakład zainteresowanym osobom z oprocentowaniem technicznem.

Opłata składek ubezpieczeniowych i rygory.

Składki płatne są za każdy miesiąc kalendarzowy z dołu, w ciągu pierwszych dziesięciu dni następnego miesiąca. Szczegółowe przepisy normują obowiązki pracodawcy dotyczące nadsyłania wykazów osób u niego zatrudnionych, a podlegających obowiązkowi ubezpieczenia w tym samym terminie, jak również zawiadamiania Zakładu o wszelkich zmianach w stosunkach służbowych zatrudnionych w jego przedsiębiorstwie pracowników w ciągu ubiegłego miesiąca, jak również o zmianach w ich stosunkach rodzinnych, o których przez pracownika zainteresowanego został zawiadomiony. Natomiast ubezpieczony ma prawo dokonywania zgłoszeń niezależnie od pracodawcy, a obowiązany jest zawiadomić pracodawcę o zmianach, jakie zaszły w jego rodzinnych stosunkach, o ile takowe mają znaczenie dla ubezpieczenia.

Pracodawca obowiązany jest przechowywać listy płacy w ciągu lat 5 i przedkładać takowe na żądanie do przejrzenia władzom i organom Zakładu.

Od składek zaległych pracodawca obowiązany jest opłacać odsetki zwłoki w wysokości o połowę wyższej, niż obowiązująca w danym czasie stopa dyskontowa Banku Polskiego. Zaległe składki ściąga Zakład za pośrednictwem Kas Ubezpieczeń Społecznych (Kas Chorych), w ten sposób, jak kasy te należne sobie składki; sam Zakład zaś ma prawo ściągania zaległości, jednakże już w drodze egzekucji sądowej, w trybie przewidzianym dla należytości skarbowych i administracyjnych. W przepisie tym kryje się chęć narzucenia Zakładowi posługiwania się Kasami Chorych, które, jak wiadomo, mają daleko posunięte przywileje przy ściąganiu swoich należytości. Rozporządzenie stanowi jednak zarazem że wykaz sporządzony przez Zakład stanowi tytuł egzekucji sądowej.

Nadto rozporządzenie przyznaje należnościom Zakładu od pracodawcy przywilej pierwszeństwa przed wierzytelnościami prywatnemi, lecz po Skarbie Państwa. Prawo przymusowego ściągnięcia należnych Zakładowi składek przedawnia się trzema laty, gdy zaś Zakład nie mógł wiedzieć o przysługujących mu należnościach, wskutek podania fałszywych informacyj przez zobowiązanych lub też wskutek zaniedbania obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia — pięcioma laty.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Instytucją, która przeprowadzać będzie ubezpieczenie pracowników umysłowych na tem miejscu omówione, będzie Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. Zakładów takich kilka w całem Państwie, ustanowiło rozporządzenie wykonawcze, o którem pisaliśmy na innem miejscu.

Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych są instytucjami prawa publicznego i posiadają osobowość prawną.

Właściwość terytorjalna.

Właściwość danego Zakładu do załatwiania ubezpieczenia poszczególnych pracowników uzasadnia się miejscem zatrudnienia tych pracowników. O ile pracodawca, którego przedsiębiorstwo mieści się na terytorjum danego Zakładu, zatrudnia pracownika na innem terytorjum, lecz tylko czasowo, to właściwy jest ten Zakład, na terytorjum którego znajduje się przedsiębiorstwo zatrudniające danego pracownika.

Osoby zatrudnione przy polskich placówkach dyplomatycznych zagranicą, o ile podlegają ubezpieczeniu winne być ubezpieczone w Zakładzie mającym swą siedzibę w stolicy.

Pracownicy Zakładów.

Pracownicy Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych są przy wykonywaniu swych obowiązków służbowych zrównani tak co do ochrony prawnej, jak i odpowiedzialności sądowo-karnej z urzędnikami państwowymi. Pracownicy stali składają przysięgę służbową, pracownicy niestali — przyrzeczenie służbowe.

Władze Zakładu.

Władzami Zakładu Ubezpieczenia Pracowników Umysłowych są:

1) Rada Zakładu
2) Zarząd Zakładu
3) Komisja Rewizyjna
4) Komisja Rentowa.

Rada Zakładu.

Rada Zakładu Ubezpieczenia Pracowników Umysłowych składa się z przedstawicieli pracowników umysłowych — ubezpieczonych oraz korzystających ze świadczeń Zakładu (rencistów i bezrobotnych); nadto z przedstawicieli pracodawców.

Przedstawiciele pracowników umysłowych stanowią $^2/_3$ liczby członków Rady, przedstawiciele pracodawców $^1/_3$.

Pracodawcy przy opracowywaniu projektu ustawy emerytalnej w r. 1925 postawili żądanie, aby reprezentacja ich w Radzie Zakładu była zastrzeżona w stosunku proporcjonalnym do opłacanych składek, a więc conajmniej $^3/_5$. Jako postulat minimalny wysunęli żądanie równej reprezentacji z pracownikami. Jednakże organizacje pracownicze żądały, aby pracodawcy wogóle nie byli reprezentowani we władzach Zakładu, a co najwyżej w Komisji Rewizyjnej, ponieważ Zakład stworzony jest dla pracowników umysłowych i przez nich samych winien być kierowany.

W tych warunkach sprawa weszła na Radę Ministrów, gdzie jeszcze do ostatniej chwili sporna była między Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej a Ministerstwem Przemysłu i Handlu. Jeszcze na 2 tygodnie przed uchwaleniem projektu przez Radę Ministrów organizacje wielkopolskich pracodawców zgłosiły na nowo postulat równej reprezentacji w Radzie Zakładu. Dzięki jednak energicznemu stanowisku organizacyj pracowniczych udało się przeprowadzić obecne brzmienie.

Dzięki temu pracownicy mają zagwarantowany wpływ na władze Zakładu.

Wybierani są też zastępcy członków Rady w liczbie podwójnej.

Liczbę członków Rady określa statut Zakładu; liczba ta określana jest w zależności od liczby ubezpieczonych pracowników, nie może jednak być większa, niż 45 osób.

Rada Zakładu ma następujące kompetencje:

1. wybiera kandydatów na prezesa i wiceprezesa Zakładu, członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Komisji Rentowej, przedstawicieli Zakładu w Zarządzie Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz ławników w organach rozstrzygających spory między pracodawcami i ubezpieczonymi, a Zakładem;
2. uchwala preliminarz budżetowy;
3. rozpatruje roczne sprawozdania i zamknięcia rachunkowe oraz udziela Zarządowi absolutorjum;
4. uchwala statut Zakładu oraz ewentualne jego zmiany;
5. nabywa, obciąża i zbywa nieruchomości oraz uchwala ogólne wytyczne dotyczące lokaty funduszów, przestrzegając przytem przepisów dotyczących oddzielnego administrowania funduszami z tytułu ubezpieczenia na wypadek bezrobocia;
6. ustala wysokość djet lub ryczałtu dla członków władz Zakładu;
7. decyduje w kwestji pozbawienia członka Rady piastowanych przez nich mandatów w wypadkach przewidzianych w rozporządzeniu oraz postanawia w przedmiocie pociągnięcia ich do odpowiedzialności sądowej.

Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz jego zastępcę mianuje na okres sześcioletni Minister Pracy i Opieki Społecznej z pośród czterech kandydatów przedstawionych przez Radę Zakładu, przyczem w wypadku, gdy prezesem zostanie przedstawiciel pracowników wiceprezesem musi być mianowany przedstawiciel pracodawców i odwrotnie.

Prezes lub w jego zastępstwie wiceprezes zwołuje Radę co najmniej dwa razy do roku. Są to posiedzenia normalne. Nadto prezes obowiązany jest zwołać Radę na zasadzie uchwały Zarządu Zakładu lub na pisemne żądanie $^1/_3$ części członków Rady, na dzień określony w żądaniu. Prezes, lub w jego zastępstwie wiceprezes przewodniczy na posiedzeniach Rady Zakładu, przyczem głosuje tylko w razie równości głosów. Do ważności uchwał Rady wymagana jest obecność prezesa lub wiceprezesa i co najmniej połowy liczby członków określonej statutem, względnie ich zastępców, a uchwały zapadają zwykłą większości głosów z wyjątkiem uchwał dotyczących uchwalenia statutu Zakładu lub jego ewentualnych zmian, do czego wymagana jest większość $^2/_3$ głosujących. W tych warunkach większość taka przy solidarności przedstawicieli pracowników może być przeprowadzona w całej pełni.

W wypadku, gdy którakolwiek z władz lub organów Zakładu ma rozstrzygać sprawę, w której zainteresowany jest jego członek, lub też współmałżonek, tego członka, jego krewny lub powinowaty w linji wstępnej lub zstępnej bez ograniczeń, zaś w linji bocznej do drugiego stopnia jak również osoba pozostająca w stosunku przysposabiającego (adoptującego), opiekuna lub wychowawcy, przysposobionego (adoptowanego) pupila, (pozostającego pod opieką) lub wychowanka, zainteresowany członek władzy lub organu Zakładu wyłączony jest z posiedzenia.

Członek Rady Zakładu traci mandat;

1) w grupie ubezpieczonych — o ile ustanie obowiązek jego ubezpieczenia przy równoczesnem zaniechaniu dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia, a jeśli korzystał ze świadczeń Zakładu, z chwilą ustania praw do świadczeń;

2) w grupie pracodawców — o ile zaprzestanie zatrudniać w swoim zakładzie pracy pracowników podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu,

3) w obu grupach — o ile zajdą okoliczności, pozbawiające go biernego prawa wyborczego, nadto z powodu trzykrotnej nieusprawiedliwionej nieobecności na posiedzeniach.

Członek Rady zostaje pozbawiony mandatu przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej z urzędu lub na wniosek prezesa Zakładu 1) w razie stwierdzonego nadużycia swego stanowiska dla celów osobistych, 2) w razie stwierdzonego rozmyślnego działania na szkodę Zakładu; przyczem z chwilą wdrożenia przeciw niemu dochodzeń karno-sądowych może być w tym samym trybie zawieszony aż do wydania prawomocnego wyroku.

Statut Zakładu.

Uchwalony przez Radę Zakładu statut Zakładu winien być zatwierdzony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej i ma zawierać następujące postanowienia:

1) określenie liczby członków władz Zakładu;

2) ustalenie sposobu zwoływania posiedzeń tych władz;

3) ustalenie sposobu i kolejności powoływania zastępców członków tych władz;

4) określenie zakresu działania władz Zakładu;

5) ustalenie postępowania Komisji Rentowej przy ustalaniu i przyznawaniu świadczeń oraz stosowaniu zarządzeń leczniczych;

6) sposobu wypłaty świadczeń, jak również wykazania praw do ich otrzymania;

7) rozgraniczenie kompetencyj w sprawach personalnych, dotyczących urzędników Zakładu;

a nadto przepisy określające postępowanie w sprawach natury formalnej, jak podpisywanie dokumentów, reprezentacji Zakładu nazewnątrz, formy i treści zaświadczeń, jakie winny być być Zakładowi przedkładane, jako też formy i treści kart ubezpieczeniowych, sposobu publikacji rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych. Ponadto statut Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ma zawierać postanowienia w dwu nader ważnych kwestjach, a mianowicie co do warunków, na jakich można przyznawać bezrobotnym członkom ubezpieczenia zasiłek na wypadek bezrobocia na przeciąg dodatkowych trzech miesięcy, a także postanowienia dotyczące dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia, warunków ubezpieczenia dobrowolnego, zamiany jednorazowej odprawy na rentę, a także zakupna lat poprzedniej służby.

Statut Zakładu i wszelkie jego późniejsze zmiany winny być ogłaszane w „Monitorze Polskim" na koszt Zakładu, który obowiązany jest nadto

ogłosić o tem w drodze komunikatów w poczytnych miejscowych dziennikach.

Zarząd Zakładu.

W skład Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych wchodzą prezes i wiceprezes Zakładu powołani w sposób poprzednio omówiony, a nadto członkowie wybrani przez Radę w liczbie od 9 do 15 osób, w czem dwie trzecie z grupy pracowników, a jedna trzecia z grupy pracodawców. Przepisy formalne dotyczące głosowania na Zarządzie są te same, co dotyczące Rady Zakładu. Zarząd Zakładu zbiera się normalnie raz na kwartał; wskutek uchwały samego Zarządu lub żądania zgłoszonego na piśmie przez $^1/_3$ część jego członków prezes lub zastępujący go wiceprezes obowiązany jest zwołać posiedzenie Zarządu Zakładu na dzień wyznaczony w uchwale. Nadto prezes lub urzęłujący wiceprezes może zwołać Zarząd na wniosek Dyrektora Zakładu lub według własnego uznania.

Do kompetencji Zarządu Zakładu należy mianowanie i zwalnianie Dyrektora Zakładu i tych pracowników Zakładu, których mianowanie lub zwalnianie zastrzeżone jest Zarządowi w statucie lub regulaminie służbowym; ustalanie stosunków służbowych personelu Zakładu, z zastrzeżeniem zatwierdzenia tych przepisów przez państwową władzę nadzorczą; decyzja w przedmiocie lokaty funduszów Zakładu w zakresie ustalonym dekretem oraz uchwałami Rady Zakładu, składanie Radzie preliminarza budżetowego, rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych, jak również dotyczących powyższych sprawozdań uwag i wniosków, wreszcie decydowanie w sprawach niezastrzeżonych innym organom Zakładu.

Postanowienie Zarządu Zakładu w kwestji mianowania lub zwolnienia Dyrektora Zakładu podlega zatwierdzeniu Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Dyrektor kieruje biurem Zakładu, załatwia bieżące sprawy i wszelkie inne, które nie są zastrzeżone władzom i organom Zakładu. Dyrektor bierze udział z głosem doradczym w posiedzeniach władz i organów Zakładu. W posiedzeniach tych może uczestniczyć w zastępstwie Dyrektora delegowany przez niego urzędnik Zakładu, względnie w razie braku dyrektora kierownik Zakładu.

Zarząd Zakładu wybiera ściślejsze kolegjum do rozstrzygania roszczeń o świadczenia z powodu bezrobocia, przyczem organ ten rozstrzyga jednomyślnie, przewodniczący głosuje ostatni, a w razie braku jednomyślności sprawa wchodzi na Zarząd Zakładu. Statut Zakładu ustanowić może jeszcze inny stały, ściślejszy organ wykonawczy do rozstrzygania zadań, jakie Zarząd uzna za stosowne jemu powierzyć, przyczem w statucie winien być określony jego skład i kompetencja Nadto Zauząd może poruczyć wykonanie poszczególnych swoich zadań lub uprawnień poszczególnym komisjom lub nawet urzędnikom Zakładu.

Prawa szczególne prezesów Zakładów.

Prezes Zakładu obowiązany jest wstrzymać wykonanie uchwały Rady lub Zarządu, względnie ściślejszych organów wykonawczych, jeżeli uznaje, że uchwała taka sprzeczna jest z obowiązującemi przapisami prawnemi, z zarządzeniem władz nadzorczych (Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej) lub z celami Zakładu w tym stopniu, że wykonanie jej przyniosłoby niepowetowaną szkodę. Wstrzymanie następuje do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez władzę nadzorczą (Ministerstwo P. i O. S.) co do zawieszonych uchwał Zarządu lub Rady, a przez Zarząd co do zawieszonych uchwał organów ściślejszych, przyczem prezes Zakładu obowiązany jest w terminie tygodnia przedłożyć sprawę czynnikom kompetentnym do rozstrzygnięcia.

Rada, Zarząd i Komisja Rentowa wybierane są na okres lat sześciu.

Komisja Rewizyjna.

Komisja Rewizyjna Zakładu składa się z sześciu członków i tyluż zastępców wybieranych przez Radę na przeciąg jednego roku, przyczem w komisji Rewizyjnej przedstawiciele pracodawców zasiadają w dwu trzecich, przedstawiciele pracowników w jednej trzeciej części. Jest to ustępstwo uczynione dla pracodawców wzamian za przyznanie pracownikom większości w Zarządzie i w Radzie, oraz w Komisji Rentowej, ustępstwo dla pracowników nieszkodliwe, nie mogące bowiem paraliżować pracy organów Zakładu, a natomiast gwarantujące surowszą kontrolę, czego przedstawiciele ubezpieczonych, wchodząc z zamiarem uczciwej pracy na terenie Zakładu dla dobra samych ubezpieczonych, mogą jedynie pożądać.

Komisja Rewizyjna wybiera z pośród siebie przewodniczącego i zastępcę; komisja jest uprawniona przystąpić każdej chwili do przeprowadzenia rewizji ksiąg i kasy oraz stanu gospodarki Zakładu. Rewizje winny się w miarę możności odbywać w obecności Dyrektora Zakładu, względnie wyznaczonego przez niego urzędnika. Komisja obowiązana jest przystąpić do przeprowadzenia rewizji przed rocznem posiedzeniem Rady Zakładu, jak również na żądanie prezesa Zakładu. Komisja przeprowadza rewizję w obecności co najmniej trzech członków lub zastępców, a z czynności swoich sporządza protokół, który podaje Radzie do wiadomości.

Komisja Rentowa.

Komisja Rentowa składa się z przewodniczącego, którym jest Dyrektor Zakładu lub delegowany przez Zarząd, a zatwierdzony przez Ministerstwo P. i O. S., urzędnik Zakładu oraz z trzech członków, względnie ich zastępców, w czem dwu z grupy pracowników i jeden z grupy pracodawców. Komisja rozstrzyga jednomyślnie, przyczem przewodniczący głosuje ostatni. W razie braku jednomyślności sprawa przechodzi pod obrady Zarządu Zakładu.

Do Zakresu kompetencji Komisji Rentowej należy rozstrzyganie roszczeń o przyznanie lub przedłużenie praw do świadczeń w tych wypadkach, w których jednym z warunków jest niezdolność do wykonywania zawodu, a także w wypadku zgłoszenia roszczenia polegającego na uznaniu osoby zaginionej za zmarłą; decyzja w przedmiocie wstrzymania lub odebrania świadczeń przyznanych na mocy powyższych danych, decydowanie w sprawach zarządzeń leczniczych oraz decyzja w sprawie kapitalizacji rent (o czem już w niniejszej pracy była mowa).

Zadania i organizacja Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Pierwotny projekt rozporządzenia z roku 1925 owiany duchem centralistycznym przewidywał stworzenie jednego tylko Zakładu w stolicy, którego teren działalności obejmowałby całą Rzeczpospolitą Polską. Projekt ten nakładał na ubezpieczenie pracowników umysłowych przymus posługiwania się przy wykonywaniu niemal wszystkich swych czynności kasami chorych.

Kategoryczny sprzeciw pracowniczych organizacji zawodowych, jaki ujawnił się na konferencji odbytej w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej w dniach 17—19 września 1925 r. w stosunku do tej koncepcji skłonił decydujące czynniki do zmiany zasady organizacji ubezpieczenia pracowników umysłowych, a mianowicie do przyjęcia za podstawę decentralizacji organizacyjnej przy równoczesnej centralizacji finansowej polegającej na wyrównaniu ryzyk drogą rozkładu ciężarów w sposób równomierny na wszystkie Zakłady. Decentralizacja organizacyjna przeprowadzona została w ten sposób, że omawiane rozporządzenie przewiduje istnienie kilku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych (jak wiadomo będzie ich cztery). Do przeprowadzenia zaś zadań dotyczących całokształtu ubezpieczenia powołany zostanie w myśl przepisów rozporządzenia Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Rozporządzenie głosi, że do zadań Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych należy w szczególności: 1) występowanie w sprawach, które w myśl przepisów omawianego rozporządzenia dotyczą ogółu ubezpieczonych; 2) organizacja lecznictwa zapobiegawczego, jak również zmierzającego do przywrócenia ubezpieczonemu utraconej zdolności do wykonywania zawodu (postępowanie lecznicze), a w szczególności zakładanie wspólnych dla wszystkich Zakładów Ubezpieczeń należących do Związku,—zakładów leczniczych, lub wspólnych urządzeń w miejscach kąpielowych, uzdrowiskach, zakładach leczniczych i zawieranie umów z zakładami leczniczemi, sanatorjami, lekarzami i t. p.; 3) rozstrzyganie sporów między poszczególnemi Zakładami wynikających ze stosowania postanowień omawianego rozporządzenia; 4) ustalanie jednolitych zasad organizacji i biurowości oraz zasad postępowania przy przyznawaniu świadczeń; 5) organizowanie wspólnej akcji w sprawie lokaty funduszów Zakładów przy ewentualnem porozumieniu się jeszcze z innemi instytucjami społeczno-ubezpieczeniowemi; 6) przeprowadzanie rozrachunku między poszczególnemi Zakładami Ubezpieczenia Pracowników Umysłowych w ciągu pierwszego kwartału roku kalendarzowego; 7) ustalanie zasad rozrachunku między Zakładami z tytułu przechodzenia ubezpieczonych z jednego Zakładu do innego; 8) prowadzenie centralnej statystyki w zakresie ubezpieczenia unormowanego niniejszem rozporządzeniem; 9) reprezentowanie Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na fachowych zjazdach i konferencjach krajowych i zagranicznych; 10) lustracja gospodarki poszczególnych Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na polecenie państwowej władzy nadzorczej lub według własnego uznania, samodzielnie lub z ewentualnym udziałem delegata władzy nadzorczej oraz przedstawianie wniosków i uwag tejże władzy. Szczegółowo zadania Związku Zakładów określi jego statut. Jednakże rozporządzenie nie wspomina o tem, kto wydać ma ten statut. W tym wypadku trzeba będzie zastosować analogję i przyjąć, że statut Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych uchwala Zarząd Związku a zatwierdza Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

Środki finansowe Związku Zakładów powstają z opłat wnoszonych przez poszczególne Zakłady według przewidzianych w statucie Zakładu norm.

Władzami Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych są: Zarząd i Komisja Rewizyjna. Zarząd składa się z przedstawicieli poszczególnych Zakładów wybranych w równej liczbie z pośród pracowników i pracodawców, a nadto z nominatów rządowych w liczbie równej trzeciej części całego zespołu członków Zarządu Zakładu. Prezesa i wiceprezesa powołuje Minister Pracy i Opieki Społecznej z pośród nominatów. Widzimy zatem, że Związek Zakładów jest pomysłem biurokratycznie nastrojonego elementu pragnącego w znacznym stopniu skrępować autonomję instytucyj ubezpieczeniowych i „uszczęśliwiać“ ubezpieczonych pracowników umysłowych w sposób daleki od tej autonomji. Władze Zakładu, korzystające w pewnej, zresztą nieznacznej mierze z pozornej autonomji, są w znacznym już stopniu skrępowane szeregiem przepisów o nadzorze i spotykanemi na każdym kroku zastrzeżeniami zawartemi nietylko w samem rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej, lecz i w rozporządzeniu wykonawczem, które w wielu punktach idzie znacznie dalej, niż samo rozporządzenie Prezydenta, na podstawie którego zostało wydane i w którego granicach winno się zamykać. Co się zaś tyczy Związku Zakładów, to ten jest całkowicie zbiurokratyzowany. Element pracowniczy, jaki wejdzie z wyborów do władz zarówno poszczególnych Zakładów, jak i Związku Zakładów, będzie musiał przeprowadzić energiczną walkę o zmianę tych biurokratycznych przepisów, mających rzekomo być gwarancją normalnego funkcjonowania Zakładów i ich Związku, a które mojem zdaniem staną się tylko przyczyną szeregu nader niepożądanych zjawisk, co zresztą życie samo potwierdzi w najbliższym czasie.

Komisja Rewizyjna Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych składa się z delegatów Komisyj Rewizyjnych poszczególnych Zakładów, po jednym z każdego Zakładu. Widzimy zatem, że Komisja Rewizyjna Związku składać się będzie niezawodnie z samych pracodawców, przeciwko czemu rozporządzenie nie zawiera zastrzeżeń.

Dyrektorów Związku, z których jeden ma być ogólnym, a drugi technicznym, posiadającym wyższe wykształcenie matematyczno-ubezpieczeniowe, mianuje Zarząd Związku z zastrzeżeniem zatwierdzenia tych nominacyj przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, takie samo zatwierdzenie wymagane jest dla przepisów regulujących stosunki służbowe pracowników Związku Zakładów. Dyrektorzy biorą udział z głosem doradczym w posiedzeniach Zarządu. Do kompetencji Dyrektorów Związku należy kierownictwo biura oraz przygotowywanie wniosków w sprawach zastrzeżonych Zarządowi. Prawomocne uchwały Za-

rządu Związku Zakładów obowiązują wszystkie Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Przepisy organizacyjne i wyborcze.

Wybory do Rady Zakładu odbywają się drogą tajnego, proporcjonalnego i bezpośredniego głosowania. Czynne prawo wyborcze w grupie pracowników posiadają wszyscy ubezpieczeni obowiązkowo i dobrowolnie, zgłoszeni do ubezpieczenia co najmniej na 6 tygodni przed dniem ogłoszenia wyborów, jak również pracownicy korzystający ze świadczeń Zakładu (bezrobotni i renciści) wszyscy pod warunkiem ukończenia 21 lat życia.

W grupie pracodawców czynne prawo wyborcze przysługuje pracodawcom zatrudniającym co najmniej jednego pracownika ubezpieczonego na 6 tygodni przed ogłoszeniem wyborów. Liczbę głosów przysługującą poszczególnym pracodawcom określi bliżej regulamin wyborczy.

Bierne prawo wyborcze przysługuje tym wyborcom, którzy ukończyli 25 lat życia.

Pozbawione są biernego prawa wyborczego osoby, które na mocy wyroku sądowego utraciły prawo piastowania urzędów publicznych, pozostające pod kuratelą lub ograniczone w rozporządzaniu swym majątkiem, jak również osoby karane za przestępstwa spełnione z chęci zysku. Pracodawcy nadto pozbawieni są biernego prawa wyborczego, o ile zalegają bez uzyskania na to zezwolenia Zakładu ze składkami za okres trzech miesięcy.

Przeprowadzenie wyborów zarządza prezes, w zastępstwie jego urzędujący wiceprezes; pierwsze wybory zarządzi Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Rozporządzenie zawiera szereg przepisów normujących obowiązki członków władz i organów Zakładu. Winni oni zatem pełnić swe czynności aż do chwili przejęcia takowych przez zastępców; obowiązani są uczestniczyć w posiedzeniach, a w razie przeszkody zawczasu zawiadomić o tem przewodniczącego; sprawują swe obowiązki zasadniczo bezpłatnie, jednakże przysługuje im prawo do djet, zwrotu kosztów podróży, utraconego zarobku, według zasad uchwalonych przez odnośne organy; prezesowi (wiceprezesowi) może być przyznane ryczałtowe wynagrodzenie miesięczne za czas poświęcony pracy dla Zakładu lub Związku Zakładów, przyczem odnośne uchwały co do diet oraz odszkodowania tak dla członków Zarządu, jak i prezesów lub wiceprezesów wymagają zatwierdzenia Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Stosunek wzajemny Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych do instytucyj przeprowadzających ubezpieczenia społeczne robotników.

Instytucje przeprowadzające ubezpieczenia społeczne robotników mają obowiązek na żądanie Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych załatwiać dla Zakładu za zwrotem kosztów szereg czynności, jako to dostarczenie materjałów co do rejestracji wszystkich ubezpieczonych, ściąganie zaległych składek, przeprowadzanie badań stanu zdrowia osób zgłaszających się o świadczenia inwalidzkie, nadto przyjmują zgłoszenia o świadczenia z powodu braku pracy, wykonują kontrolę osób pobierających te świadczenia i wypłacają zasiłki z powodu bezrobocia.

Jak widzimy, rozporządzenie w obecnem swojem brzmieniu głosi, że czynności te spełniają Kasy Chorych jedynie **na żądanie** Zakładu, podczas gdy, jak o tem już poprzednio wspomnieliśmy, poprzedni projekt nakładał pod tym względem przymus na Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. Stało się to wskutek energicznej opozycji przedstawicieli organizacyj pracowniczych. Jak zatem wynika z powyższego—życzeniem ogółu pracowniczego było usamodzielnienie Zakładów Ubezpieczeń, które będą pierwszemi własnemi instytucjami ubezpieczeniowemi pracowników umysłowych i, o wyeliminowanie ich z pod wpływu Kas Chorych, których metoda pracy nam nie odpowiadała i nie odpowiada, oraz usunięcie ich z pod przymusowego pośrednictwa Kas, jakie usiłowano Zakładom narzucić. Udało się to w zupełności nieniemal w samem rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej, gdzie wyraźnie powiedziane jest że Kasy Chorych spełniają powyższe czynności jedynie **na żądanie Zakładu.** Jednakże duch, jaki zwalczyliśmy w dekrecie pokutował kędyś i doprowadził do tego, że rozporządzenie wykonawcze nakazuje posługiwanie się Kasami Chorych niemal we wszystkich wyżej wskazanych wypadkach, niezależnie od woli Zakładu, choć dekret nakazuje bezwzględne zgłaszanie za pośrednictwem Kas Chorych jedynie świadczeń z powodu braku pracy oraz inwalidzkich. Rozporządzenie to, jako nader ważne i regulujące postępowania w sprawach o świadczenia omówię w jednym z najbliższych numerów naszego pisma. Narazie stwierdzić mogę, że postanowienia wspomnianego rozporządzenia, nakazujące Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych posługiwanie się Kasami Ubezpieczeń Społecznych (a do czasu ich utworzenia Kasami Chorych) są znacznie dalej idące, niż dekret i w przyszłości będą musiały ulec zmianie, tem bardziej wtedy, kiedy zainteresowane instytucje stronę formalną będą mogły poprzeć materjałem faktycznym uzasadniającym tem bardziej, już w interesie samych ubezpieczonych i należytego ich obsługiwania konieczność przywrócenia stanu prawnego.

Uprawnienia Zakładu w stosunku do zbierania informacyj.

Na żądanie Zakładu Ubezpieczeń, władz i urzędów państwowych, Kas Ubezpieczeń Społecznych (Kas Chorych), ich organów lub funkcjonarjuszów obowiązani są do udzielenia pisemnych lub ustnych wyjaśnień zarówno pracodawcy, jak i ubezpieczoni, we wszystkich kwestjach, które mogą mieć znaczenie dla ubezpieczenia lub zaistnienia prawa do świadczenia.

Współdziałanie władz i urzędów państwowych i samorządowych.

Władze i urzędy państwowe oraz samorządowe winny w miarę możności udzielać pomocy Zakładom Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. Zakład ma prawo korzystać w zakresie kontroli nad pozostającemi bez pracy posługiwać się gminami lub urzędami pośrednictwa pracy, przyczem

obowiązany jest do poniesienia związanych z tą sprawą wydatków w razie, gdyby zaszła potrzeba przyjęcia personelu dodatkowego przez zainteresowany urząd czy instytucję.

Przepisy finansowe.

Dekret w nader krótkiej formie załatwił bardzo ważną sprawę przepisów finansowych, poświęcając jej zaledwie 2 artykuły.

Dekret stanowi, że środki finansowe Zakładu lub Związku Zakładów mogą być jedynie używane do osiągnięcia celów unormowanych dekretem, jak również na pokrycie kosztów administracyjnych. Zakłady i Związek Zakładów obowiązane są składać Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej sprawozdanie ze swych czynności, ze stanu funduszów i ich lokaty oraz wykazy statystyczne — w sposób i w terminach określonych w osobnem rozporządzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej. Najpóźniej w ciągu października każdego roku Zakład lub Związek Zakładów obowiązany jest przedstawić Ministerstwu do zatwierdzenia preliminarz budżetowy na rok następny.

Fundusze Zakładu mają być lokowane w sposób dający bezpieczeństwo pupilarne (Sprawa ta uregulowana jest rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lutego r. b., o którem jeszcze będziemy mieli możność obszerniej na tem miejscu napisać). Przynajmniej 15% majątku Zakładu należy lokować w państwowych papierach procentowych.

Nadzór państwowy.

Nadzór nad działalnością Zakładów oraz Związku Zakładów sprawuje Minister Pracy i Opieki Społecznej. Minister ma prawo poddawać gospodarkę Zakładu lub Związku rewizji i posyłać delegata na posiedzenia władz względnie organów Zakładu lub Związku.

Nadto Minister może rozwiązać wszystkie lub poszczególne władze Zakładu w wypadku:

1) naruszenia obowiązujących ustaw, rozporządzeń lub statutu;

2) gospodarki szkodliwej dla instytucji;

3) niewykonania zarządzeń władzy nadzorczej;

4) niezdolności władz i organów Zakładu do wypełnienia zadań, do których zostały powołane.

W tym wypadku Minister może powierzyć sprawowanie funkcyj rozwiązanej władzy lub organu Zakładu komisarzowi z obowiązkiem poczynienia w ciągu sześciu miesięcy zarządzeń w celu przeprowadzenia nowych wyborów.

(C. d. n.)

USTAWODAWSTWO SPOŁECZNE.

W okresie pełnomocnictw udzielonych Rządowi przez poprzedni Sejm ukazała się wielka liczba dekretów ze wszystkich dziedzin. Są między niemi również dekrety z najbliżej interesującego nas zakresu socjalnego.

Poprzednio już wspominaliśmy na tem miejscu o poszczególnych dekretach w miarę ich ukazywania się i poświęcaliśmy niektórym wiele miejsca, jak naprzykład rozporządzeniu o inspekcji pracy i innym. W okresie ostatnich trzech miesięcy, a zwłaszcza przed otwarciem nowowybranego Sejmu (t. j. przed wygaśnięciem pełnomocnictw) działalność ustawodawcza Rządu znacznie się wzmogła, wskutek czego nie mieliśmy możności omówić bliżej wszystkich rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej wydanych w tym czasie w dziedzinie ustawodawstwa społecznego na łamach naszego pisma. Nie możemy tego również uczynić w niniejszym numerze z braku miejsca, jednakże już w najbliższych numerach „Związkowca", po zakończeniu druku obszernej pracy o ubezpieczeniu emerytalnem przejdziemy z kolei do równie szczegółowego omówienia dalszych, najważniejszych rozporządzeń. Jednakże już obecnie uważamy za konieczne poinformować czytelników o wydanych dekretach, choćby z nazwy, tem bardziej, że znajdują się wśród nich akty ustawodawcze nader ważne dla rzesz pracowniczych.

Przedewszystkiem stwierdzić należy, że wydane zostało wreszcie po tylu latach wysiłków organizacyj zawodowych i niestrudzonych zabiegach przywódców związkowych **prawo o umowie o pracę pracowników umysłowych** (t. zw. dawniej o najmie pracowników umysłowych), również w postaci rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej. W tej samej postaci wydane zostało **prawo o sądach pracy.** Oba akty ustawodawcze mają dla rzesz pracujących niezmiernie doniosłe znaczenie, a Rządowi obecnemu, którego zasługą jest uregulowanie w drodze ustawodawczej tych spraw dla ogółu pracowniczego tak palących — należy się pełne uznanie za wykazaną tendencję przeprowadzenia reformy socjalnej w kierunku zapewnienia rzeszom pracującym należytej ochrony prawnej. Oczekiwać należy, że w tem samem tempie zostaną załatwione również pozostałe ustawy z dziedziny ochrony pracy, a mianowicie ustawa o umowach zbiorowych, o rozjemstwie, o ochronie związków zawodowych, wreszcie o radach zakładowych.

Z dziedziny socjalnej mamy nadto do zanotowania wydane ostatnio następujące dekrety:

1) z dziedziny ochrony pracy: z dnia 22 marca o godzinach handlu i godzinach otwarcia zakładów handlowych i niektórych przemysłowych; z dnia 16 marca o umowie o pracę robotników; z dnia 16 marca o bezpieczeństwie i higjenie pracy;

2) z dziedziny opieki społecznej: z dnia 16 stycznia o budowie i utrzymaniu wojewódzkich zakładów opiekuńczo-wychowawczych; z dnia 6 marca o zaopatrzeniu byłych skazańców politycznych; z dnia 6 marca o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej; z dnia 6 marca o wojskowych zasiłkach wojennych;

3) z dziedziny ubezpieczeń społecznych: kilka rozporządzeń z dziedziny ubezpieczenia na wypadek bezrobocia, ubezpieczenia od wypadków i inne drobniejszej wagi;

4) z dziedziny ochrony lokatorów: dwa rozporządzenia — z dnia 7 lutego i 14 marca 1928 r.

Ponadto szereg rozporządzeń Ministra Pracy i Opieki Społecznej, z których najważniejsze w sprawie częściowego wstrzymania emigracji, o działalności i rachunkowości instytucyj opiekuńczych,

Cena numeru 1,20 zł. Należność pocztowa uiszczona ryczałtem.

w sprawie kaucyj przedsiębiorstw trudniących się przewozem emigrantów, w sprawie zmiany przepisów dotyczących wypłaty świadczeń z powodu braku pracy w ubezpieczeniu pracowników umysłowych, w sprawie podziału terytorjalnego Rzeczypospolitej Polskiej na obwody i okręgi Inspekcji Pracy, o udziale inspektorów pracy w czynnościach dotyczących pozwoleń na otwarcie lub przebudowę zakładów przemysłowych, o stosunku wzajemnym organów inspekcji pracy i władz górniczych, nadto kilka rozporządzeń mniejszej wagi.

Powyższy, jak widać, nader obszerny materjał zostanie w miarę możności i potrzeby bardziej lub mniej szczegółowo omówiony na łamach naszego pisma.

BEZROBOCIE.

Stan liczebny bezrobocia w okresie od dnia 18 lutego 1928 r. do dnia 24 marca 1928 r.

W dniu 18 lutego 1928 r. 181.398
„ 3 marca „ „ 177.388
„ 10 „ „ „ 176.584
„ 17 „ „ „ 175.343
„ 24 „ „ „ 174.176

liczba bezrobotnych zmniejszyła się w okresie 5 tygodni o 7222 osoby.

Statystyka wydanych kuponów żywnościowych bezrob. pracown. umysł. Zagłębia Dąbrowskiego za miesiące luty i marzec 1928 r.

W miesiącu	Bezr. prac. um. niepob. zasiłk.			Bezr. prac. um. pobier. zasiłk.		
	samotni	mał. rodz. (2-3 os.)	duż. rodz. (4 i więcej os.)	samotni	mał. rodz. (2-3 os.)	duż. rodz. (4 i więcej os.)
lutym 1928 r.	20 po 8 zł.	20 po 15 zł.	26 po 20 zł	167 po 4 zł.	180 po 7,50 zł.	113 po 10 zł.
marcu 1928 r.	29 po 8 zł.	30 po 15 zł.	24 po 20 zł.	144 po 4 zł.	162 po 7.50 zł.	121 po 10 zł.

Statystyka wydanych kuponów zywnościowych bezrob. pracown. umysł. Zagłębia Krakowskiego za miesiąc luty i marzec 1928 r.

W miesiącu	Bezr. prac. um. niepob. zasiłk.			Bezrob. prac. um. pobier. zasiłk.		
	samotni	mał. rodz. (2-3 os.)	duż. rodz (4 i więcej os.)	samotni	mał. rodz (2-3 os.)	duż. rodz (4 i więcej os.)
lutym 1928 r.	1 po 8 zł.	7 po 15 zł.	18 po 20 zł.	6 po 4 zł.	11 po 7,50 zł	11 po 10 zł.
marcu 1928 r.	1 po 8 zł.	5 po 15 zł	14 po 20 zł.	4 po 4 zł.	13 po 7,50 zł.	14 po 10 zł.

DZIAŁ INFORMACYJNO-SPRAWOZDAWCZY.

O trzynastą składkę.

Zarząd przypomina wszystkim członkom o obowiązku wpłacenia 13 składki od pobranych XIII pensyj. Zarządy Oddziałów winny poczynić odpowiednie starania w kierunku ściągnięcia tych składek.

ś. p.

Franciszek Rogulski

Członek Założyciel P. Z. Z. P. P. i H.
zmarł dn. 30 marca 1928 r. na Kop. „Flora“
w Dąbrowie Górniczej przeżywszy lat 89.

Cześć Jego Pamięci!

ś. p.

FRANCISZEK ROGULSKI

należał do tych Kolegów, którzy nigdy nie usuwają się od czynnej akcji we wszelkich przejawach życia związkowego.

Gdy w 1917 r. uchwalono przystąpić do zorganizowania Związku, Zmarły, mimo podeszłego wieku, jeden z pierwszych wyraził swą gotowość należenia do Związku, by tą drogą zadokumentować solidarność koleżeńską, choć był przeświadczony, że z plonów prac związkowych niewiele przypadnie dla Niego w udziale.

Podobną zasadą kierował się w życiu koleżeńskiem wśród grona pracowników kop. „Flora“, w której przepracował z górą lat 40.

Wyczerpany długoletnią pracą uległ nieubłaganej chorobie, która od blisko 2-ch lat nie pozwoliła Mu intensywniej oddać się pracy która była umiłowaniem przez cały czas Jego żywota.

Zalety te zjednały ś. p. Franciszkowi Rogulskiemu szczerą sympatję nie tylko pośród nielicznej już garstki starych towarzyszów pracy, lecz i wśród tych, z którymi nie było Mu przeznaczone dłużej pracować.

Odszedł od nas Kolega, o którym dobra pamięć na długie lata pośród nas pozostanie — odszedł, by w cichej mogile pozostać na wieczny spoczynek.

Koledzy Związkowcy z Kop. „Flora“.

CEGIEŁKI NA BUDOWĘ DOMU ZWIĄZKOWEGO

Zakupili koledzy:

Z Oddziału Niemce:
Cybulski Antoni Zl 10
Iwaszkiewicz Kazimierz 10
Węgierkiewicz Józef 10
Południkiewicz Józef - 10
Sosna Józef Zł 10
Kalaga Władysław 10

Z Oddziału Dąbrowa:
Grunwald Włodzimierz 29.70
Kramarz Wincenty 10
Karczmarz Tomasz 10
Ciołek Jan Zł 10

Z Oddziału Grodziec:
Breszel Ignacy 20

Z Oddziału Sosnowiec:
Kubiczek Zygmunt 10
Kołodziej Jan 5
Łaszczyński Maciej Zł 24.75
Mikułowski Edward 10
Strzałkowski Bronisław 10

Z Oddziału Trzebinia:
Brockman Helena 5

Redaktor: Wiktor Kościński. Wydawca: Polski Związek Z. P. P. i H.
Zakłady Graficzne Nasz Sklep-Urania, Sp. Akc. w Sosnowcu.